

ά

Πρεσβεία της Ελλάδος στην
Λισσαβόνα
Γραφείο Οικονομικών και
Εμπορικών Υποθέσεων

Δελτίο Οικονομικών και
Επιχειρηματικών Ειδήσεων
Πορτογαλίας Μαΐου-Ιουνίου
2017.

Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

 Έξοδος Πορτογαλίας από καθεστώς επιτήρησης υπερβάλλοντος ελλείμματος. Σύμφωνα με την απόφαση του ECOFIN της 16^{ης} Ιουνίου τ.ε. αποφασίσθηκε η λήξη της Διαδικασίας Ελέγχου Υπερβάλλοντος Ελλείμματος, που εφαρμόζεται από το 2009 αποδεχόμενη τη θετική πορεία της οικονομίας και τη σημαντική μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος το 2016 στο 2,1%, ποσοστό χαμηλότερο από το στόχο του 3%, που είχε τεθεί στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

 Χαμηλή αξιολόγηση από τους Διεθνείς Οίκους για την Π/ Οικονομία. Από τις αρχές του 2012 οι τρεις μεγάλοι διεθνείς οίκοι, Standard & Poor's, Moody's, Fitch διατηρούν την Πορτογαλία στη χαμηλότερη κατηγορία αξιολόγησης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει από πλευράς Π/Κυβέρνησης η θετική μεταβολή της αξιολόγησης και διαβάθμισης το ερχόμενο χρονικό διάστημα καθώς στις 16 Ιουλίου η Fitch πρόκειται να ανακοινώσει την αξιολόγηση της για την Π/οικονομία, ακολουθούμενη από την Moody's την 1η Σεπτεμβρίου και την Standar & Poor's στις 15 Σεπτεμβρίου. Ο μόνος οίκος αξιολόγησης που δεν κατατάσσει την Πορτογαλία στην χαμηλότερη διαβάθμισή είναι η DBRS, η οποία θα ανακοινώσει τις εκτιμήσεις της την 1η Οκτωβρίου λίγες μέρες μετά από την παρουσίαση του Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2018. Σημειώνεται ότι όλοι οι ανωτέρω οίκοι χαρακτηρίζουν σταθερές τις προοπτικές της Π/οικονομίας.

 Το Δημόσιο Χρέος της Πορτογαλίας αυξήθηκε κατά 23 εκατομμύρια ευρώ το Μάρτιο 2017 συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα και ανήλθε σε 243,5 δισεκατομμύρια, σύμφωνα με την Τράπεζας της Πορτογαλίας.

 Η Πορτογαλία αναδύεται ως ένας ασφαλές και **ανταγωνιστικός προορισμός για νέους επενδυτές.** Μετά την οικονομική κρίση κατόρθωσε να αναδιοργανώσει και να εκσυγχρονίσει τη διοίκησή της, με αποτέλεσμα να προσελκύει όλο και περισσότερες γαλλικές εταιρείες που

επιθυμούν να μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους εκτός Γαλλίας. Οι ισχυρές γαλλικές επιχειρήσεις, με πλήθος θυγατρικών σε τοπικό επίπεδο, εκμεταλλεύονται τις χαμηλές μισθολογικές κλίμακες της χώρας (κατώτατος μισθός στα 557€), τη μείωση του κόστους εργασίας και τα φορολογικά οφέλη και θεωρούν την Πορτογαλία ως ένα “φθινό” τεστ καινοτομίας που είναι ανοικτή σε νέους πελάτες. Τέλος, επισημαίνεται ότι η χώρα διαθέτει εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό με καλές γλωσσικές δεξιότητες στα αγγλικά και στα γαλλικά, το οποίο διευκολύνει ιδιαίτερα τη μετεγκατάσταση των εταιρειών.

 Αύξηση Εξαγωγών προς ΕΕ. Σύμφωνα με στοιχεία της Πορτογαλικής Στατιστικής Υπηρεσίας (INE) η αύξηση των πορτογαλικών εξαγωγών υπερέβη τις πορτογαλικές εισαγωγές το Μάρτιο του τρέχοντος έτους σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2016, επιτρέποντας τη μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Πιο αναλυτικά, οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 23,9%, με την μεγαλύτερη συνεισφορά των εξαγωγών προς χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου έφθασαν σε αύξηση του 19,9%, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 14,6%, καταλήγοντας σε θετικό εμπορικό ισοζύγιο εντός της Ε.Ε ίσο με 15,1%. Επισημαίνεται ότι το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αγαθών ανήλθε στα 821 εκατομμύρια ευρώ το Μάρτιο του 2017, παρουσιάζοντας μείωση της τάξεως των 241 εκατομμυρίων ευρώ σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2016.

 Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (INE) το εμπορικό έλλειμμα αγαθών για το μήνα Απρίλιο ισοδυναμούσε με 1.239 εκατομμύρια ευρώ. Αναφερόμαστε σε μια αύξηση των 509 εκατομμυρίων ευρώ σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2016 που οφείλεται στην αύξηση του εμπορίου εκτός των ευρωπαϊκών συνόρων και των εισαγωγών σε καύσιμα και λιπαντικά, κυρίως λόγω των εξελίξεων των τιμών. Επισημαίνεται ότι τον Απρίλιο οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 10,8% και 0,4% αντίστοιχα σε σύγκριση με πέρυσι, κατά 14,8% και 23,8% συγκριτικά με το Μάρτιο και τέλος κατά 11,8% και 11,1% το πρώτο τρίμηνο του 2017.

 Η πορτογαλική οικονομία αναπτύσσεται τα τελευταία 3μηνα με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων δέκα ετών. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) αυξήθηκε σε 2,8% κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους από το 2% στα τέλη του 2016. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία της χώρας, η οικονομία αναπτύχθηκε περίπου 1% σε πραγματικές τιμές. Επιπλέον, παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των εξαγωγών σε αγαθά και υπηρεσίες, αύξηση των δημόσιων επενδύσεων κατά 30% ή και περισσότερο και επιβράδυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης, στοιχεία που συνέβαλλαν θετικά στην εγχώρια ζήτηση.

 Εκδόσεις κρατικών πορτογαλικών ομολόγων βραχυχρόνιας διάρκειας- Αρνητικά Επιτόκια Δανεισμού. Η Πορτογαλία προχώρησε στην έκδοση δύο ομολόγων ετήσιας και εξαμηνιαίας διάρκειας ύψους 1δισ και 500 εκ. ευρώ αντίστοιχα. Οι ημερομηνίες λήξης τους είναι η 17^η Νοεμβρίου 2017 και η 18^η Μαΐου 2018. Η μέση απόδοση ήταν -0,153% για τα ετήσια και στα εξάμηνα γραμμάτια η μέση απόδοση ανήλθε -0,210%, μεγαλύτερες αρνητικές αποδόσεις από την προηγούμενη δημοπρασία της 15 Μαρτίου του 2017, όταν η χώρα δανείστηκε 1 δισ ευρώ με αρνητική απόδοση -0,112%. Οι προσφορές από τους επενδυτές ανήλθαν σε 1.620 εκατομμύρια ευρώ για τις ετήσιες εκδόσεις και σε 1.115 εκατομμύρια για τις εξαμηνιαίες.

 Ευέλικτες μορφές απασχόλησης. Η Κυβέρνηση έχει ανακοινώσει ότι θα επανεξετάσει τις συμβάσεις των Δημοσίων Υπαλλήλων που απασχολούνται με συμβάσεις ευέλικτων μορφών απασχόλησης συστήνοντας ειδική επιτροπή αξιολόγησης. Από τις 11 Μαΐου μέχρι τις 30 Ιουνίου του 2017, οι εργαζόμενοι της δημόσιας διοίκησης, εξαιρουμένων των εκπαιδευτικών, μπορούν να

υποβάλουν αίτηση αξιολόγησης των συμβάσεών τους για να καταστούν μόνιμοι. Ο Υπουργός Εργασίας, Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ασφάλισης ανακοίνωσε ότι υπάρχουν 4.152 δημόσιοι υπάλληλοι που βρίσκονται υπό τέτοιες μορφές εργασίας

 Ελκυστικότητα της Πορτογαλίας ως επενδυτικός προορισμός. Πρόσφατη έρευνα κατέδειξε ότι η χώρα υποδέχθηκε τον υψηλότερο αριθμό ξένων επενδύσεων τα τελευταία 20 έτη και κατέγραψε επενδυτικές κινήσεις πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 2016, η Πορτογαλία μέτρησε 59 επενδύσεις κυρίως από τη Γερμανία και την Ισπανία ενώ η Γαλλία ήταν επικεφαλής στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Επιπλέον οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία είναι μεταξύ των κύριων επενδυτών. Μεγάλη έμφαση από τους επενδυτές δίνεται στους τομείς των καταναλωτικών αγαθών, των ακινήτων, της κατασκευαστικής βιομηχανίας, της τεχνολογίας και του τουρισμού ενώ η Λισσαβόνα, ακολουθούμενη από το Πόρτο, εμφανίζεται ως ο πιο ελκυστικός προορισμός.

 Πρόωρη αποπληρωμή Δημοσίου Χρέους. Η Πορτογαλία, κατά το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών της ΕΕ (Ecofin), στις 19 Ιουνίου τ.ε, αιτήθηκε την πρόωρη αποπληρωμή 10 δις ευρώ προς το ΔΝΤ του προγράμματος χρηματοδοτικής βοήθειας. Η αποπληρωμή θα πρέπει να εγκριθεί απ' όλα τα κράτη-μέλη και θα επιτρέψει η χώρα να έχει μια πιο ισορροπημένη διαχείριση της ωρίμανσης του χρέους και των μελλοντικών πληρωμών. Επισημαίνεται ότι η Πορτογαλία έχει ήδη αποπληρώσει ένα μεγάλο μέρος του δανείου του ΔΝΤ (14,5 δις ευρώ) και αναμένεται να καταβάλει άλλα 7,2 δισεκατομμύρια ευρώ μέχρι το 2019.

 Η πρώτη εθνική 24ωρη απεργία για το τρέχον έτος και η δεύτερη για την κυβέρνηση του Αντόνιο Costa από το Σεπτέμβριο 2015, έλαβε χώρα τον περασμένο Μάιο, με αιτήματα τις μισθολογικές αυξήσεις, τις υπερωρίες και την αναθεώρηση του αποκλεισμού των εργαζομένων των 35 ωρών από το νέο σύστημα. Η απεργία κάλυψε όλη τη δημόσια υπηρεσία και διοίκηση με σκοπό να επέλθει ραγδαία αντίδραση της κυβέρνησης για επίλυση ζητημάτων.

 Τήρηση αναμονής των Οίκων Αξιολόγησης για την Πορτογαλία. Ο οίκος “Fitch” σε αξιολόγηση της οικονομική πορείας της Πορτογαλίας μίλησε για μείωση του δημόσιου ελλείμματος αλλά εστιάζει την προσοχή του στον περιορισμό των “κακής ποιότητας” στοιχείων του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα και στο υψηλό δημόσιο χρέος. Αυτό το χρέος θεωρείται από τον οίκο Fitch ως εμπόδιο για την οικονομική ανάκαμψη και προσδίδει ένα αρνητικό πιστωτικό προφίλ στην χώρα (κατηγορία BB). Ωστόσο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να μειώνεται λόγω της μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ και της αύξησης των φορολογικών εσόδων.

 Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού συστήματος. Νέο σύστημα πρόωρης συνταξιοδότησης ετοιμάζει η κυβέρνηση. Το σύστημα θα καλύπτει κυρίως εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα έως 60 ετών με τουλάχιστον 40 έτη ασφάλισης. Η πρώτη φάση αναμένεται να τεθεί σε ισχύ εντός του τρέχοντος έτους, ενώ οι επόμενες δυο θα πραγματοποιηθούν σταδιακά. Όσοι συνταξιοδοτούνται πριν την οριστικοποίηση του συστήματος θα εξακολουθούν να λαμβάνουν ποινή, η οποία θα ορίζεται σε σχέση με τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης. Για το 2018, η νόμιμη ηλικία θα είναι τα 66 χρόνια και 4 μήνες, ενώ η ελάχιστη ηλικία για πρόωρη συνταξιοδότηση τα 60 χρόνια και 1 μήνας. Τέλος, οι Ενώσεις Εργαζομένων απαιτούν το νέο σύστημα να επεκταθεί και στο δημόσιο τομέα και να καλύπτει και τους μακροχρόνια ανέργους.

 Αμυντικές Δαπάνες Πορτογαλίας. Σύμφωνα με τη “Συνθήκη της Β. Ατλαντικής Ένωσης” όλα τα κράτη-μέλη πρέπει να αφιερώνουν τουλάχιστον το 2% του ΑΕΠ τους για την άμυνα. Επισημαίνεται ότι η Πορτογαλία, δαπανά το 1,38% του ΑΕΠ της στην άμυνα και ενώ είναι

χαμηλότερο από το όριο του 2% εντούτοις είναι υψηλότερο από αρκετές χώρες της συμμαχίας. Ωστόσο, ο πορτογάλος Υπουργός Άμυνας κ. Azeredo Lopes δήλωσε ότι λόγω δημοσιονομικών περιορισμών η Πορτογαλία δεν μπορεί να δεσμευτεί για αύξηση των δαπανών για τη στρατιωτική συμμαχία.

 Χρυσές Βίζες- Μείωση ζήτησης . Κάτω από την πίεση της κυβερνήσεως βρίσκεται η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Συνόρων (SEF) στην προσπάθεια να εμποδιστεί η διαφυγή των επενδυτών προς Ισπανία και άλλες χώρες, λόγω της αδικαιολόγητης καθυστέρησης των υποθέσεων χορήγησης χρυσής βίζας. Ύστερα από τη ραγδαία μείωση που παρατηρήθηκε τον Απρίλιο τ.ε, η SEF υποχρεούται να επιταχύνει τις θεωρήσεις των «χρυσών βίζα» και να δίνει προτεραιότητα στις άδειες διαμονής για επενδύσεις. Αναφέρεται ότι υπήρξαν υποθέσεις με περισσότερους από δέκα μήνες αναμονή, διάστημα που ο οργανισμός δεν επιβεβαιώνει, ωστόσο δικαιολογείται λόγω έλλειψης προσωπικού. Τέλος, για την επίλυση του προβλήματος ανακοινώθηκε ότι οι πληρωμές θα είναι εφικτές μέσω τραπεζικών εμβασμάτων.

Β. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

 Πορτογάλοι και ταξίδια αναψυχής. Οι κρατήσεις για περιοχές του εξωτερικού έχουν αυξηθεί κατά 9,3% φέτος και τα τουριστικά γραφεία έχουν αύξηση κατά 15% στις πωλήσεις ταξιδιωτικών πακέτων συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Η οικονομική ανάκαμψη έχει ξεκινήσει να επιτρέπει στους Πορτογάλους να σχεδιάζουν περισσότερα ταξίδια αναψυχής. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Πορτογαλίας, οι Πορτογάλοι τουρίστες ξοδεύουν άνω των 3,8 δις ευρώ στο εξωτερικό και συγκεκριμένα σε προορισμούς όπως Cabo Verde, Μαρόκο, Καραϊβική, Βραζιλία, αλλά και σε μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες: Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Παρίσι, Λονδίνο, Ρώμη, Αμστερντάμ αλλά και ασιατικές όπως η Ταϊλάνδη. Ωστόσο υπάρχει μεγάλη ζήτηση και για εγχώριους προορισμούς της Κεντρικής Πορτογαλίας και στο Alentejo.

 Μη εξυπηρετούμενα δάνεια- επιχειρήσεων και ιδιωτών ανέρχονται στο ύψος των 15 δις ευρώ. Οι μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας: Caixa Geral de Depósitos, BCP, Novo Banco και Banco Montepio είναι εκτεθειμένες στη μεγάλη πλειονότητα των δανείων αυτών (85%) Για το χαρακτηρισμό τους ως μη εξυπηρετούμενα λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος καθυστέρησης αποπληρωμής των δόσεων που υπερβαίνει τις 90 ημέρες. Η Π/ Κυβέρνηση στοχεύει στην οριστική επίλυση του θέματος τους προσεχείς μήνες.

Γ. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

 Διμερές εμπόριο Ελλάδας Πορτογαλίας. Το 2016 οι εξαγωγές της χώρας μας στην Πορτογαλία ανήλθαν σε 161.829.890 ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση 10,3% σε σχέση με το 2015, ενώ οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 20,3 % (97.630.884 ευρώ). Τα κυριότερα εξαγωγίμα προϊόντα είναι οι τσιπούρες (24.898.520 ευρώ), το λαυράκι (16.916.420 ευρώ), οι αυτόματες μηχανές επεξεργασίας δεδομένων, ψηφιακές, φορητές, βάρους <= 10 kg, και το πολυπροπυλένιο σε αρχικές μορφές. Οι κυριότερες κατηγορίες εισαγόμενων αγαθών είναι ο καφές, καβουρντισμένος, με καφεΐνη και οι ηλεκτροπαραγωγές μονάδες που λειτουργούν με αιολική ενέργεια.

 Το πρώτο τετράμηνο του 2017 (Ιανουάριος-Απρίλιος 2017), σύμφωνα με τα στοιχεία της Πορτογαλικής Στατιστικής Υπηρεσίας παρατηρείται μείωση των ελληνικών εξαγωγών κατά 10% συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2016. Συγκεκριμένα οι συνολικές εξαγωγές ανήλθαν σε 45,34 εκ. ευρώ έναντι 50,8 το 2016. Η μείωση οφείλεται στην υποχώρηση των εξαγωγών καπνού, αλουμινίου και κυρίως στις εξαγωγές μηχανών επεξεργασίας δεδομένων.

 Επιχειρηματική Συνεργασία - Ενδιαφέρον για εισαγωγές ελληνικών επιτραπέζιων ελιών από την εταιρεία INDAGROP - Indústria Agro Portuguesa, +(351) 91 692 42 02, website: www.indagrop.pt.

email: acpaiva@indagrop.pt Το αίτημα έχει δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα www.agora.mfa.gr.

 Επιχειρηματική Συνεργασία - Ενδιαφέρον για εισαγωγές ελληνικών κορινθιακής σταφίδας με προδιαγραφές και πιστοποίηση BRS/IFS ή FSSC 22000 από εταιρία HAPPYCRUNCH LTD για εισαγωγή σε Πορτογαλία. Τηλ: +351 91 727 76 72, website: www.happycrunch.pt, email: geral@happycrunch.pt, Το αίτημα έχει δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα www.agora.mfa.gr

 Επιχειρηματική Συνεργασία- Ενδιαφέρον για συνεργασία με ελληνικές εταιρείες ηλεκτρολογικού εξοπλισμού ενόψει έργων αναβάθμισης ελληνικών αεροδρομίων από την εταιρεία SIEMENS POSTAL, PARCEL & AIRPORT LOGISTICS, UNIPESSOAL LDA. Τηλ κιν. +351 910 231 589 Email: dias.paulo@siemens.com, website: <http://www.logistics-airports-solutions.siemens.com/las/global/en/Pages/home.aspx>. Το αίτημα έχει δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα www.agora.mfa.gr

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΕ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ (ΣΕΠ- ΔΕΚ 2017)

	Όνομα Έκθεσης	Κλάδο που αφορά	Ημ/νια Διεξαγωγής	Δικτυακός Τύπος	Γενικές Παρατηρήσεις - Σχόλια
1	CERANOR	Οικιακός- Ξενοδοχειακός Εξοπλισμός, Διακόσμηση, Δώρα, Παιχνίδια	7-10 Σεπ 2017	http://www.ceranor.exponor.pt/	Πόρτο
2	EMPACK	Μηχανήματα, υλικά, ετικέτες, υπηρεσίες συσκευασίας.	20-21 Σεπ 2017	www.exponor.pt	Πόρτο
3	EXPOCOURO FIPELE	Δερμάτινα Προϊόντα	19-21 Οκτ 2017	https://10times.com/expocouro-fipele	Πόρτο
4	FEIRA INDUSTRIAL PORTUGUESA	Μηχανήματα - Εξοπλισμός για τη Βιομηχανία, Τεχνολογία, Καινοτομία	8-11 Νοε 2017	www.exposalao.pt	Μπατάλια
5	HOMEING	Εσωτερική διακόσμηση	28-30 Σεπ 2017	www.exponor.pt	Λισσαβόνα
6	IN BEAUTY	Καλλυντικά, αισθητική, κομμώσεις	21-23 Οκτ 2017	www.inbeauty.exponor.pt	Λισσαβόνα
7	INTERCASA	Διακόσμηση εξωτερικών και εσωτερικών χώρων, κλιματισμός, φωτιστικά, δομικά υλικά	18-22 Οκτ 2017	www.intercasa.fil.pt	Λισσαβόνα

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ -ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Rua do Alto do Duque 13, Λισσαβόνα, Πορτογαλία

Τηλ: 00351 21 30 31 260-3, Fax: 00351 21 30 16 902

E-mail: ecocom-lisbon@mfa.gr

8	MAQUITEX	Μηχανήματα, Τεχνολογία, Αξεσουάρ για την Κλωστοϋφαντουργία, Ενδύματα και Κεντήματα	19-21 Οκτ 2017	http://www.maquitex.exponor.pt/	Πόρτο
9	MECÁNICA	Εξοπλισμός συνεργείων, ανταλλακτικά και αξεσουάρ αυτοκινήτων.	24-26 Νοε 2017	www.exposalao.pt	Μπατάλια
10	MODTISSIMO	Μόδα, υφάσματα, αξεσουάρ	03-04 Οκτ 2017	http://www.modtissimo.com/	Πόρτο
11	NORMEDICA/AJUTEC	Έκθεση Υγείας	2-4 Νοεμβ.	www.exponor.pt	Πόρτο
12	PORTOJOIA	Κόσμημα - Ρολόι	28 Σεπτ.- 1 Οκτ. 2017	www.portojoia.exponor.pt	Πόρτο
13	PORTUGAL ECONOMIA SOCIAL	επιχειρηματικότητα και καινοτομία στην κοινωνική οικονομία	16-19 Νοε 2017	http://www.portugaleconomiasocial.fil.pt/expor/	Λισσαβόνα
14	TRANSPORT& LOGISTICS	Logistics, υπηρεσίες εφοδιασμού.	20-21 Σεπτεμ. 2017	www.exponor.pt	Πόρτο